

Biohuis is de vereniging van biologische boeren en tuinders. Samen met de biologische handel en verwerking, en de biologische winkels, vormen we het bestuur van Bionext, de ketenorganisatie voor biologische landbouw en voeding.

Reactie op de brief “Contouren toekomstig mestbeleid”

Algemeen: sturen op de hele kringloop

Minister Schouten geeft in haar brief aan dat de Nederlandse veestapel een overschot aan nutriënten produceert, die leiden tot vervuiling van grondwater en oppervlaktewater, terwijl idealiter de nutriëntenkringloop gesloten wordt en nutriënten weer gebruikt worden voor de teelt van humane voeding en veevoer.

De brief laat echter buiten beschouwing dat de milieuproblemen met name veroorzaakt worden door te grote **instroom** van nutriënten in het hele landbouwsysteem, met als gevolg te hoge concentraties in bodem, water en lucht. Te veel stikstof in de lucht leidt tot te hoge depositie in natuurgebieden.

Daarom moet er gestuurd worden op de hele stikstofkringloop en moeten oplossingen in samenhang worden bekeken.

De grote instroom van nutriënten in de vorm van veevoer betekent bovendien dat de Nederlandse veehouderij deels gebaseerd is op - veelal niet duurzame - landbouw in andere landen en werelddelen, met afwenteling van schadelijke effecten naar andere gebieden. Denk aan de import van krachtvoer, dat elders op de wereld geteeld is met een nadelige impact op natuur en milieu. Daarnaast is er de instroom van kunstmeststoffen die tevens leidt tot emissies bij productie en gebruik. Gegeven het overschot aan dierlijke mest is het een logische stap om het gebruik van kunstmest sterk te gaan beperken.

De volgende stap is om de import van veevoer te beperken en de nutriënten zoveel mogelijk terug te voeren naar de producent van het voer.

Immers, zolang er een groot overschot aan nutriënten is in de vorm van dierlijke mest, en kunstmest een betaalbaar en gemakkelijk alternatief biedt, blijft de fraudedruk hoog en wordt dierlijke mest niet op de waarde geschat die het oorspronkelijk heeft en in de biologische landbouw nog steeds heeft.

Biologische landbouw werkt anders

In de biologische sector ligt de mest situatie heel anders. Doordat er geen kunstmest gebruikt mag worden, is de vraag naar dierlijke mest en andere natuurlijke meststoffen relatief groot. Sterker nog, er is een mesttekort. Met name rundveemest is zeer gewild en schaars. Biologische rundveemest is een zeer waardevol product, waar bij aankoop flink voor moet worden betaald.

Veel biologische veehouderijen voeren hun dieren met gewassen van eigen grond of hebben een samenwerking voor het uitruilen van mest en voer met een biologische akkerbouwer. Als een veehouderij meer mest produceert dan 170 kg stikstof per hectare, moet het meerdere verplicht en gecontroleerd afgezet worden naar een ander gecertificeerd biologisch bedrijf. De daarbij verplichte documenten worden op elk bedrijf jaarlijks gecontroleerd door Skal. Dit is de wijze waarop de biologische regelgeving de verplichte grondgebondenheid invult. In de praktijk van de melkveehouderij, de grootste dierlijke sector, wordt overigens veel minder mest dan de genoemde 170 kg per hectare geproduceerd.

Grondgebondenheid

Het door de minister genoemde streven naar grondgebondenheid juichen wij toe, waarbij idealiter de hele landbouw grondgebonden wordt. De biologische regelgeving werkt al op die manier: alle geproduceerde mest moet verplicht naar eigen grond, of naar de grond van een of meerdere collega's waarmee een samenwerkingsovereenkomst wordt gesloten.

Dus in de biologische regelgeving is het principe van grondgebondenheid al verankerd. Maar het kan nog beter. Want een deel van het biologische veevoer wordt nog geïmporteerd, met name in de sectoren pluimvee en varkens. Ook voor dat voer streven wij naar kortere transportafstanden waardoor betere uitruil van voer en mest kan plaatsvinden. Zodat de biologische kringloop verder gesloten wordt. De landsgrens is daarbij niet heilig, de kringloop kan ook met akkerbouwers in ons omringende landen gesloten worden.

Dat betekent ook dat als het nieuwe mestbeleid samenwerkingsovereenkomsten erkent, er geen knellend afstandscriterium moet komen, zeker gezien de gemiddeld grotere afstanden tussen biologische bedrijven. Dit geldt des te meer voor intensievere samenwerkingsvormen op gebied van uitruil van mest en voer.

Zo zijn er bijvoorbeeld typische akkerbouwgebieden en veehouderijgebieden, die niet altijd dichtbij elkaar liggen. Afstandscriteria kunnen dan samenwerking en kringloopsluiting onmogelijk maken.

Mestverwerking

Het voorstel voor het uitfaseren van drijfmest en het overgaan op een systeem van verwerking en opwerking, betekent een verdere industrialisering van mest.

Het lijkt daarbij vooral te gaan om mestverwerkingsproducten die als kunstmestvervangers mogen dienen. Dat past absoluut niet bij de principes van een natuurlijke biologische landbouw, die kringlopen zo eenvoudig en dichtbij mogelijk wil sluiten. Daarbij is de kwaliteit van de mest in zijn geheel belangrijk om de bodem en het bodemleven te voeden, dus inclusief organische stof en micro-organismen. De organische stof is onmisbaar voor een goede bodemstructuur en draagt bij aan koolstofbinding. De meeste vormen van mestverwerking zijn dan ook verboden in de Europese biologische regelgeving.¹

Afgezien daarvan is de beoogde grote omvang van mestverwerking een maatschappelijk onwenselijke ontwikkeling. Het brengt extra transporten en energiegebruik met zich mee, terwijl

¹ Eenvoudige **bewerkingen** zoals composteren, of scheiden in dunne en dikke mest, zijn wel toegestaan.

een belangrijke oorzaak van het probleem - te grote nutriënten instroom - niet wordt aangepakt. Het doel lijkt vooral te zijn om fraude tegen te gaan, maar door het nutriëntenoverschot en de hoge kosten van mestverwerking blijft fraude met gangbare mest ons inziens te aantrekkelijk. Zoals gezegd is in de biologische landbouw de situatie geheel anders. De biologische sector gebruikt geen kunstmest en heeft een tekort aan dierlijke biologische mest. De biologische mest die niet op het eigen biologische bedrijf wordt gebruikt gaat verplicht naar een ander biologisch bedrijf.

De biologische mest moet daarom hoe dan ook uitgezonderd worden van dit soort regelgeving. Wij willen en moeten de eigen biologische manier van werken behouden. Dat betekent dat de biologische productiewijze, die wettelijk al is vastgelegd, een eigen positie in het mestbeleid moet hebben waarbij de biologische regelgeving en praktijk wordt gerespecteerd en gestimuleerd.

Verliezen beperken op bedrijfsniveau

Bedrijven kunnen verliezen naar het milieu beperken door een lagere instroom van nutriënten te combineren met een goede bedrijfsvoering.

De biologische bedrijfsvoering is een samenhangend systeem, gebaseerd op de Europese biologische regelgeving en de bedrijfseigen kenmerken. Gedetailleerde middelvoorschriften en kalenderlandbouw passen daar slecht bij.

De door de commissie Remkes voorgestelde 'afrekenbare stoffenbalans' kan mogelijkheden bieden voor een integrale doelgerichte aanpak, mits deze ook goed wordt uitgewerkt samen met de biologische sector. Zodat deze goed toegesneden is op de biologische praktijk. Daarbij kan gekeken worden naar het eerdere MINAS systeem.

Nu wordt in de melkveehouderij wel met de kringloopwijzer gewerkt, maar deze kan door biologische bedrijven niet op alle onderdelen goed worden ingevuld, omdat de biologische praktijk, bijvoorbeeld qua voersamenstelling, anders is. Ook hier is een verfijning voor biologische bedrijven gewenst.

Onafhankelijk onderzoek en voorlichting vanuit de overheid is hard nodig om zowel biologische als gangbare bedrijven te ondersteunen bij een duurzame en economisch rendabele bedrijfsvoering, met de juiste kennis en management tools. De rol van commerciële partijen bij de advisering is nu te groot.

Gebiedsgerichte aanpak

Wij hebben eerder voorstellen voor een gebiedsgericht beleid² gedaan, waar het ging om het stikstofprobleem. Voor het nitraatprobleem is dat in wezen niet heel veel anders. Wij zien een belangrijke rol voor de biologische landbouw om de milieubelasting met nutriënten en toxische stoffen terug te dringen.

² Zie <https://www.biohuis.org/wp-content/uploads/2020/05/Biohuis-voorstellen-gebiedsgericht-beleid-12-5-2020.pdf>

25% biologische landbouw

De biologische landbouw is tot nu toe de enige bewezen vorm van duurzame landbouw die Europees wettelijk is vastgelegd en ook onder verantwoordelijkheid van de overheid strikt gecontroleerd wordt.

Het nutriëntengebruik in de biologische landbouw ligt aanzienlijk lager dan in de gangbare landbouw. Bij een veel groter aandeel biologische landbouw verdwijnt het mestprobleem. Juist daarom is het bevorderen van de biologische landbouw een deel van de oplossing en is het onbegrijpelijk dat biologische landbouw niet genoemd wordt in de brief.

Andere vormen van duurzame landbouw en kringlooplandbouw moeten zeker óók gestimuleerd worden, maar deze zijn vooralsnog niet scherp gedefinieerd en geborgd, zoals de biologische landbouw dat al decennia wel is. De Europese Commissie begrijpt dit wel, en heeft in haar 'Farm to Fork Strategy' een groei van de biologische landbouw als doel gesteld, tot 25% van het areaal in 2030, onder andere vanwege het belang voor de biodiversiteit. Dit Europese doel, en de potentie voor vermindering van de problematiek, had op zijn minst een paragraaf verdiend in de brief. Graag wijzen wij hierbij ook naar de nieuwe Europese biologische verordening waarin de bijdrage van de biologische landbouw expliciet wordt erkend en benoemd¹.

Extensiever en biologisch boeren moet ten grondslag liggen aan de aanpak van het mestprobleem. Daarbij is heel veel aandacht nodig voor goede verdienmodellen en marktontwikkeling. Ook de groei naar 25% biologisch areaal moet vooral bereikt worden door het vergroten van de markt³.

Zowel biologische boeren als gangbare boeren moeten niet voortdurend in een nieuw keurslijf van meer regelgeving en extra kosten worden geperst.

De samenleving moet de boer en tuinder volwaardig betalen voor duurzame bedrijfsvoering, waarbij oneerlijke concurrentie door niet duurzame spelers in de (wereld)markt wordt tegengegaan.

Contact: Maria Buitenkamp, secretaris Biohuis info@biohuis.org. M 06 27148412

¹ EU 2018/848: "De biologische productie draagt tevens bij aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het milieubeleid van de Unie, met name die welke zijn neergelegd in de mededelingen van de Commissie van 22 september 2006, getiteld „Thematische strategie voor bodembescherming“, van 3 mei 2011, getiteld „Onze levensverzekering, ons natuurlijk kapitaal: een EU biodiversiteitstrategie voor 2020“, en van 6 mei 2013, getiteld „Groene Infrastructuur (GI) — Versterking van Europa's natuurlijke kapitaal“, en in milieuwetgeving zoals Richtlijnen 2000/60/EG (KRW), 2001/81/EG (Ammoniakplafond), 2009/128/EG (pesticiden) en 2009/147/EG (Vogelrichtlijn) van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijnen 91/676/EEG (Nitraatrichtlijn) en 92/43/EEG (Habitatrichtlijn) van de Raad."

³ Lees ons tienpuntenplan in: <https://bionext.nl/application/files/2316/0084/5883/Trendrapport2019.pdf>